

5. Pogorelenko N. P., Pylypchuk D. S. Reguljarna dij'al'nist' Nacional'nogo banku Ukrai'ny dlja zabezpechennja finansovoi' stabil'nosti. Nauk. visn. Uzhgorod. nac. un-tu ; golov. red. M. M. Palinchak. Uzhgorod : Gel'vetyka, 2017. Vyp. 13. Ch. 2. S. 87–91. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo.
6. Kretov D. Ju. Osoblyvosti makroprudencijnogo reguljuvannja bankiv Ukrai'ny v umovah ekonomichnoi' cyklichnosti. Nauk. visn. Uzhgorod. nac. un-tu. 2017. Vyp. 13. S. 81–96. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo.
7. Prymostka L. O. Upravlinnja kredytnym ryzykom bankiv v umovah ekonomichnyh dysbalansiv. Finansy, oblik ta audyt. 2017. Vyp. 2 (30). S. 150–163.
8. Myhajljuk R. V. Konceptual'ni zasady mehanizmu upravlinnja finansovoju stijkistju komercijnyh bankiv. Svit finansiv. 2017. Vyp. 3–4 (4–5). S. 21–32.
9. Pokaznyky bankivs'koi' systemy. Oficijnyj sajt Nacional'nogo banku Ukrai'ny. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
10. Pro zatverdzhennja Instrukcii' pro porjadok reguljuvannja dij'al'nosti bankiv v Ukrai'ni. Postanova Nacional'nogo banku Ukrai'ny. Zakonodavstvo Ukrai'ny. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

УДК 004.056:[366:336.77]

АВАНЕСОВА Ірина, к. е. н., доцент кафедри банківської справи Київського національного торговельно-економічного університету

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Розкрито основи теоретичного сприйняття інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг як складової системи захисту їх прав та інтересів, яка ґрунтується на постулатах "об'єднана відповідальність" та "формалізація". Визначено, що тлумаченням зазначених постулатів для розуміння інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг є культура інформаційної безпеки та інформаційні технології.

Ключові слова: інформаційна безпека, споживач фінансових послуг, система захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг, постулати "об'єднана відповідальність" та "формалізація", культура інформаційної безпеки, інформаційні технології.

Аванесова И. Информационная безопасность в системе защиты прав потребителей финансовых услуг. Раскрыты основы теоретического восприятия информационной безопасности потребителей финансовых услуг как составляющей системы защиты их прав и интересов, которая основывается на постулатах "объединенная ответственность" и "формализация". Установлено, что толкованием этих постулатов для понимания информационной безопасности потребителей финансовых услуг являются культура информационной безопасности и информационные технологии.

Ключевые слова: інформаційна безпека, споживачі фінансових послуг, система захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг, постулати "об'єднана відповідальність" та "формалізація", культура інформаційної безпеки, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Одним з основних завдань "Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року" в Україні є удосконалення інформації для споживачів, "що надається з використанням Інтернету для попередження про потенційні ризики і небезпеку споживання" [1].

Швидка імплементація інформаційної сфери в сучасну економіку ставить важливі питання щодо зміни звичного порядку надання та споживання фінансових послуг у питаннях забезпечення від інформаційних загроз. Такі зміни в інформаційній сфері мають ставати запорукою балансу захисту надавачів та споживачів фінансових послуг, а відтак, – можливістю досягнення мети захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг як безперервного обігу фінансових активів у цілому з урахуванням задоволення потреб цих споживачів. У сучасній інформаційній економіці поняття інформаційної безпеки як галузі знань стрімко набуває важливості [2] через необхідність протидії інформаційним загрозам, у тому числі для споживачів фінансових послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інформаційної безпеки приділено увагу в багатьох наукових працях зарубіжних учених, зокрема: К. Саарела, Є. Кане, А. Мохепат [3–5] та ін. Питання інформаційної сфери досліджено у працях українських науковців: Т. Ковальчука, Т. Мельничука [6], Г. Певцової [7], проблеми інформатизації у теоретично-практичній площині розглядали М. Онопрієнко, А. Устенко, О. Оніщенко [8–10]; наукове підґрунтя інформаційної економіки сформулювали К. Кононова, С. Шкарлет, А. Маслов [11–13]; технічні питання інформаційної безпеки знайшли ґрунтовне дослідження в працях М. Александра [14], правові питання – в працях А. Нащинець-Наумової [15] та ін. Проте залишається потреба наукового обґрунтування економічної сутності інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг як складової системи захисту прав та інтересів споживачів цих послуг.

Метою статті є формулювання теоретичних основ сприйняття дефініції "інформаційна безпека споживачів фінансових послуг". Для досягнення мети поставлені завдання: дослідити економічну сутність понять: інформаційна безпека, інформатизація, інформація, електронні інформаційні ресурси, захист інформації для формулювання дефініції "інформаційна безпека споживачів фінансових послуг"; розтлумачити постулати "об'єднана відповідальність" та "формалізація" щодо сприйняття інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували нормативні документи України, а також публікації та результати досліджень щодо тлумачення окремих аспектів інформаційної сфери. Викор-

ристано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів економічних досліджень, зокрема методи узагальнення, порівняльного аналізу, статистичного аналізу, систематизації та ін.

Результати дослідження. Дефініція "інформаційна безпека споживачів фінансових послуг" у науковій літературі та українському законодавстві не визначена. Проте існує ряд усталених понять, на основі яких формується економічний зміст цієї дефініції, серед яких: інформаційна безпека, інформатизація, інформація, електронні інформаційні ресурси, захист інформації.

Відповідно до статті 17 Конституції України однією з найважливіших функцій держави є забезпечення інформаційної безпеки як "справи всього Українського народу" [16]. Поняття інформаційної безпеки в цілому уточнює Закон України "Про основні засади забезпечення кібербезпеки України" від 5 жовтня 2017 р. № 2163 [17], але цей закон безпосередньо не розповсюджується на споживачів фінансових послуг.

Концепція Національної програми інформатизації [18] на виконання зазначеної державної функції, встановлює низку ключових завдань [19], які відповідно до розуміння системи захисту прав споживачів фінансових послуг слід тлумачити так: *по-перше*, формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації ринку фінансових послуг; *по-друге*, застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у сфері захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг; *по-третє*, формування системи національних інформаційних ресурсів; *по-четверте*, створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; *по-п'яте*, інтеграція України у світовий інформаційний фінансовий простір. Відповідно до економічної сутності можна виділити види інформатизації фінансової послуги: платіжна, депозитна, кредитна та інша інформатизація. Прикладом платіжної інформатизації є новий платіжний сервіс *Google Pay*, анонсований на початку 2018 р. технологічною корпорацією *Google* та підтримуваний програмами *Airbnb*, *Dice*, *Fandango*, *HungryHouse* та *Instacart*. Корпорація *Google* передбачає, що новий платіжний сервіс буде доступний у всіх продуктах *Google*, включаючи браузер *Chrome*, *YouTube*, *Android*-додатки, замінить сервіси *Android Pay* та *Google Wallet* без функціональних змін; при цьому інформація про платежі зберігатиметься в *Google*-акаунтах, що дозволить споживачам простіше та безпечніше сплачувати свої рахунки [20]. Прикладом кредитної інформаційної підтримки є послуги сервісу *Direct Debit* (прямий дебіт), які можуть надаватися банком боржника через розрахунково-кліринговий центр автоматично без оформлення додаткових документів та погодження з боржником [21]. Тобто фізична особа, що має кредитову заборгованість через періодичні комунальні платежі або отриманий кредит, може уповноважити банк на договірне списання коштів зі свого поточного рахунку на під-

ставі отриманих банком платіжних вимог чи реєстру платіжних вимог від сторонніх юридичних осіб.

Інформація завжди має конкретне призначення: наприклад, інформація про систему гарантування вкладів фізичних осіб передбачає "особливості функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та отримання коштів вкладником у разі віднесення банку до категорії неплатоспроможних/відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку" [22]. Також важливо, що будь-яка інформація розуміється як електронні інформаційні ресурси, якщо ця інформація "створена, записана, оброблена або збережена у цифровій чи іншій нематеріальній формі за допомогою електронних, магнітних, електромагнітних, оптичних, технічних, програмних або інших засобів" [17].

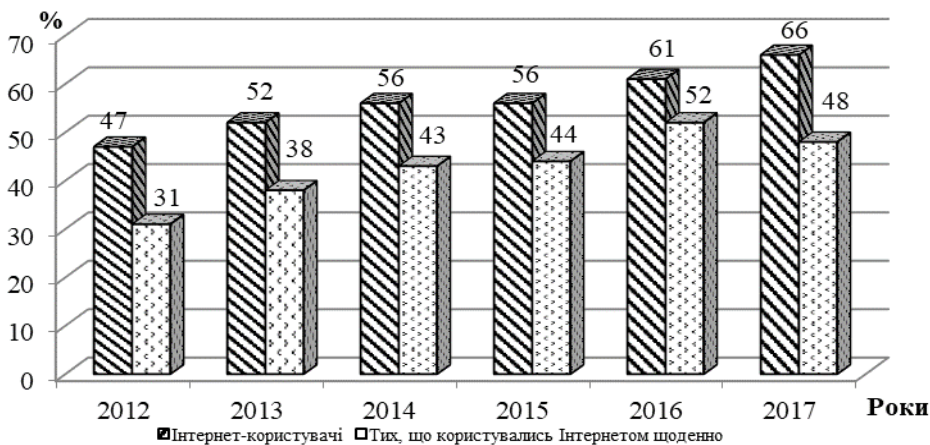
Законом України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах" від 5 липня 1994 р. № 80/94-ВР визначено поняття "захист інформації" та вид захисту інформації. Так, захист інформації – це система взаємопов'язаної сукупності організаційних та інженерних заходів, засобів і методів захисту інформації, а вид захисту інформації – це криптографічний захист, що реалізується шляхом перетворення інформації з використанням спеціальних (ключових) даних з метою приховування/відновлення змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо. Вказаним Законом України вводяться поняття об'єктів та суб'єктів захисту інформації. Так, об'єктом захисту є "інформація, що обробляється в цій системі, та програмне забезпечення, яке призначено для обробки цієї інформації". Суб'єктами відносин захисту інформації є: "володільці інформації; власники системи; користувачі; спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань організації спеціального зв'язку та захисту інформації і підпорядковані йому регіональні органи" [23].

Оскільки захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг – це системна діяльність, очевидно, що інформаційна безпека таких споживачів є складовою названої системи. Отже, беручи за основу наведені нормативні визначення, та ґрунтуючись на розумінні сутності захисту прав та інтересів споживачів фінансових послуг, визначимо дефініцію "інформаційна безпека споживачів фінансових послуг" як *інформаційне убезпечення функціонування безперервного обігу фінансових активів з урахуванням досягнення прийняттого рівня прибутковості та дотримання граничного рівня ризику суб'єктами таких послуг*. Причому об'єктом інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг є "всебічна демократизація процесів створення та споживання інформації" [19] про фінансові послуги; а предметом інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг є захист прав та інтересів особи від інформаційної загрози.

Система захисту прав споживачів фінансових послуг ґрунтується на двох постулатах: "об'єднана відповідальність" та "формалізація". Постулат "об'єднана відповідальність" – це об'єднання відповідаль-

ності всіх суб'єктів фінансових послуг для подолання виникаючих перешкод та забезпечення формування сприятливого середовища надання та споживання фінансових послуг з огляду на наслідки впливу незадовільного стану захисту прав споживачів фінансових послуг на забезпечення безперервного обігу фінансових активів. Постулат "формалізація" – це технічні вимоги до встановлення рівнонапружених умов надання та споживання фінансових послуг суб'єктами цих послуг, що досягається уніфікацією надання фінансових послуг. Відтак, інформаційна безпека споживачів фінансових послуг як складова цієї системи має дволінійну основу: *по-перше*, це культура інформаційної безпеки, що досягається постійною високою моральністю всіх суб'єктів інформатизації фінансових послуг (тлумачення постулату "об'єднана відповідальність"); *по-друге*, інформаційні технології, спрямовані на досягнення мети інформаційної безпеки як забезпечення стану захищеності інформації при дотриманні балансу захисту надавачів та споживачів фінансових послуг (тлумачення постулату "формалізація"). Отже, постулати "об'єднана відповідальність" та "формалізація" сформульовані як "культура інформаційної безпеки" та "інформаційні технології" як основа сприйняття дефініції "інформаційна безпека споживачів фінансових послуг".

Культура інформаційної безпеки є однією з основ інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг, враховуючи, що чисельність користувачів Інтернету в Україні постійно зростає. Так, з 2012 по 2017 рр. частка таких осіб змінилась майже на третину – від 47 % у 2012 р. до 66 % у 2017 р. (рисунок).

**Частка осіб-користувачів Інтернетом
від загальної кількості осіб в Україні у 2012–2017 рр., %**

Джерело: складено автором на основі [24].

Важливими елементами культури інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг є: усвідомлення потенційних інформаційних загроз при користуванні електронними листами, обміну паролями, використанні незахищеної мережі; обізнаність про інформаційні загрози через постійне знаходження шахраями нових способів доступу до інформації, бо відомо, де збільшується попит, зростають і шахрайські дії; відстеження порядку пошуку інформації через постійне оновлення форм інформаційних нападів зловмисниками.

Досвід формування культури інформаційної безпеки у Великобританії, оприлюднений за опитуванням *SolarWinds* [25], вказує, що у 2015–2016 рр. більше ніж 25 % компаній Великобританії були вразливими перед інформаційними загрозами через недостатню підготовку кінцевого споживача, а 23 % цих компаній зіткнулись з необхідністю навчання своїх працівників щодо уникнення інформаційних загроз як для самої компанії, так і для кінцевих споживачів. Отже, для забезпечення формування культури інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг слід вимагати і від фінансових установ створення комфортного інформаційного середовища надання фінансових послуг з усвідомленням своєї відповідальності перед споживачами цих послуг. Прикладом можуть слугувати дії АТ Ощадбанку, керівництво якого 24 листопада 2017 р. розіслало своїм клієнтам через додаток *Viber* повідомлення такого змісту: "Шановний клієнте! У період з 23:00 24.11.2017 до 10:00 25.11.2017 функції в Ощад 24/7 будуть частково обмежені у зв'язку з проведенням планових технічних робіт. Ми модернізуємо банк для вас. Деталі www.oschadbank.ua". Подібні дії фінансових установ забезпечують комфортність інформаційного середовища та сприяють зміцненню довіри споживачів фінансових послуг до них.

Інформаційні технології є другою складовою інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг. Враховуючи стрімкий розвиток галузі інформаційних технологій, важливо виокремити три види засобів, а саме: стандартне програмне забезпечення (софт), технологія блокчейн та квантовий комп'ютер, які призначені убезпечувати інформаційні процеси [26].

Стандартний софт передбачає забезпечення інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг через використання паролів, які зберігаються централізовано на єдиному головному сервері. Централізоване зберігання паролів уможливорює несанкціоноване зчитування інформації при невідповідному захисті та, як наслідок, вчинення шахрайських дій з фінансовими активами споживача. Тому бізнес приділяє велику увагу інформаційному захисту своїх серверів, що підтримують надання електронних фінансових послуг споживачам. Так, у листопаді 2017 р. Національний банк України (НБУ) "успішно ввів в експлуатацію нове модернізоване покоління державної системи

електронних міжбанківських розрахунків (СЕР-3) із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації у файловому режимі або режимі реального часу" [27]. СЕР-3 забезпечує "підвищену продуктивність роботи, сучасні промислові рішення, високу відмовостійкість і катастрофостійкість, високу безпеку, цілісність даних і коду, підтримку транзакційності на рівні серверів додатків. Архітектуру СЕР-3 перебудовано на базі промислового середовища серверів додатків *IBM WebSphere*, промислових стандартів *JEE* і транспортної системи НБУ на базі *WebSphere MQ*" [28]. Важливо, що СЕР-3 є основою системи захисту електронних банківських документів, тобто сукупністю "методів та засобів, що включає апаратно-програмні, програмні засоби захисту, ключову інформацію та систему розподілу ключової інформації, технологічні засоби контролю та організаційні заходи щодо захисту інформації" [27]. Програмно-технічне забезпечення, система захисту інформації, телекомунікаційні канали зв'язку, що використовуються банками для міжбанківського переказу, "мають забезпечувати: контроль за достовірністю інформації на всіх етапах її оброблення; надійний багаторівневий захист інформації від несанкціонованої модифікації та несанкціонованого ознайомлення зі змістом електронних банківських документів на будь-якому етапі їх оброблення" [27]. Наприкінці 2017 р. НБУ вперше надав статус оператора платіжної інфраструктури компанії "Стармані" (100% дочірня компанія мобільного оператора "Київстар"), яка планує здійснення операцій з електронними грошима національної платіжної системи "Простір" з метою надання можливості споживачам оплачувати покупки, комунальні платежі, квитки на міський транспорт зі свого телефону [29]. На сьогодні всі банки в Україні використовують стандартний софт для надання електронних фінансових послуг споживачам. Важливо, що НБУ та фінансові установи наразі активно реалізують Єдину національну систему електронної дистанційної ідентифікації фізичних і юридичних осіб *BankID*, яка значно спростить, зокрема, ідентифікацію споживача фінансової послуги та отримання ним достовірної і повної інформації про фінансові послуги.

Засіб інформаційної технології блокчейн нині знаходиться на етапі активної розробки для використання при наданні та отриманні фінансових послуг. Технологія блокчейн базується на розподіленому зберіганні баз даних без використання єдиного головного серверу. Інформація захищається за допомогою цифрових підписів і зберігається нерозривно з усією історією змін [30]. Оскільки технологія блокчейн передбачає децентралізацію ідентифікаторів, це надає споживачам можливість постійно контролювати доступ до даних своїх фінансових активів. Восени 2016 р. НБУ схвалив дорожню карту *Cashless Economy*, відповідно до якої працює над переведенням національної грошової одиниці гривні на технологію блокчейн. Передба-

часться, що це дозволить НБУ більш ефективно відстежувати рух грошей, банкам – скорочувати витрати на еквайринг, а споживачам фінансових послуг – отримати більш зручний та надійний інструмент проведення будь-якої кількості транзакцій [30]. Крім НБУ, технологію блокчейн використовують у розробках і українські підприємства. Так, український стартап *Evernum* [31] розробляє блокчейн-мережі для управління цифровими (криптографічними) ID, в яких ідентифікація відбувається через шифрування (криптографію) за допомогою декількох ключів: *один* – відкритий (публічна інтернет-адреса), а *другий* – закритий (шифровані (криптографічні) логіни, імена і паролі споживача). Передбачається, що використання такого додатку уможливить споживачу фінансових послуг, використовуючи комп'ютер, планшет або смартфон, управляти доступом до своїх облікових даних. Одним з недоліків інформаційної безпеки технології блокчейн вважається низька конфіденційність.

Квантовий комп'ютер – це майбутнє, але компанія *IBM* [32] вже створила комп'ютер з квантовим обчисленням з використанням особливості квантової фізики, який дає змогу здійснювати обчислення з набагато більшою швидкістю, ніж у сучасних комп'ютерах та повністю усунути ймовірні недоліки інформаційної безпеки технології блокчейн.

Висновки. Інформаційна безпека споживачів фінансових послуг є системною діяльністю, що спрямована на інформаційне забезпечення функціонування безперервного обігу фінансових активів загалом. Відтак, через інформаційну безпеку зазначених споживачів уможлиблюється досягнення прийняттого рівня прибутковості та дотримання граничного рівня ризику всіма суб'єктами фінансових послуг за умови дотримання ними двох постулатів інформаційної безпеки споживачів фінансових послуг – "культури інформаційної безпеки" та "інформаційних технологій", що потребує подальших ґрунтовних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 217-р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/217-2017-%D1%80/print>.
2. *Шкарлет С. М.* Роль інформаційної компоненти у формуванні національної стратегії розвитку України. Економіка України. 2015. № 5. С. 17–28.
3. *Saarela K. L., Saari J., Aaltonen M.* The effects of an informational safety campaign in the shipbuilding industry. *Journal of Occupational Accidents*, 1989. URL : <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0376634989900205>.
4. *Kane E. J.* Financial regulation and bank safety nets: an international comparison. Boston College, 2004. URL : <https://www2.bc.edu/edward-kane/FINANCIAL%20REGULATION%20AND%20BANK%20SAFETY%20NETS.pdf>.

5. *Moheerput A.* Financial fragility, systemic risks and informational spillovers: modelling banking contagion as state-contingent change in cross-bank correlation, 2008. URL : <http://wrap.warwick.ac.uk/1363>.
6. *Ковальчук Т. І., Мельничук Т. Ф.* Організація роботи у сфері дозвілля: інформаційна складова : монографія. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Лозовий В. М. [вид.], 2013. 535 с.
7. *Певцов Г. В.* [та ін.]. Інформаційна безпека у воєнній сфері: проблеми, методологія, система забезпечення : монографія. Харків : Цифрова друкарня № 1. 2014. 271 с.
8. *Онопрієнко М. В.* Інформатизація в контексті філософсько-методологічного дослідження інформатики : монографія ; НАН України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. Київ : Софія-Оранта, 2007. 212 с.
9. *Устенко А. О.* Інформатизація управління виробничими процесами : монографія ; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. Івано-Франківськ : Факел, 2011. 220 с.
10. *Онищенко О. С.* [та ін.]. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : монографія ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2013. 203 с.
11. *Кононова К. Ю.* Інформаційна економіка: моделювання еволюційних процесів : монографія ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 310 с.
12. *Шкарлет С. М.* Інформаційна економіка: методи, моделі та технологія формування : монографія ; Черніг. нац. технол. ун-т. Чернігів : ЧНТУ, 2014. 285 с.
13. *Маслов А. О.* Інформаційна економіка: становлення, структура та теоретичне осмислення : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2012. 431 с.
14. *Александр М. Б.* [та ін.]. Інформаційна безпека в середовищі безпроводових сенсорних мереж : монографія ; Терноп. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль : Вид-во ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2016. 157 с.
15. *Нашинець-Наумова А. Ю.* Інформаційна безпека: питання правового регулювання : монографія ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ : Гельветика, 2017. 167 с.
16. Конституція України від 28 черв. 1996 р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
17. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2163-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2163-19/print>.
18. *Цимбалюк В. С., Бабінська А. В.* Правове регулювання інформаційної безпеки в Україні: проблеми теорії та практики. URL : <http://aplaw.knu.ua/index.php/holovna/item/284-pravove-rehulyuvannya-informatsiynoyi-bezpeky-v-ukrayini-problemy-teoriyi-ta-praktyky-tsymbaliuk-v-s-babynska-a-v>.
19. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80/page>.

20. Google запустила платіжну систему Google Pay від 09.01.2018. URL : <https://economics.unian.ua/other/2337568-google-zapustila-platijnu-sistemu-google-pay.html>.
21. *Кравець Р.* Cashless economy. Національний банк України. Київ, 26 квіт. 2016. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30432161>.
22. Щодо захисту прав та охоронюваних законом інтересів вкладників : Рішення Фонда гарант. вкладів фізич. осіб від 26.05.2016 № 825. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0874-16/print>.
23. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 5 лип. 1994 р. № 80/94-ВР., зі змін. та доповн. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/print>.
24. *Consumer Barometr* with Google. URL : <https://www.consumerbarometer.com/en/trending/?countryCode=UA&category=TRN-AGE-55-PLUS>.
25. *The importance* of creating a cyber security culture від 18.04.2017. URL : <http://www.information-age.com/importance-creating-cyber-security-culture-123465778>.
26. *Шклярський С. М.* Інформаційна безпека програма та робоча : програма навч. дисципліни. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. С. 3–6.
27. Про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті. Інструкція : Постанова Правління НБУ від 16.08.2006 № 320, зі змін. та доповн. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06/print>.
28. *Нацбанк* ввів в експлуатацію нову систему електронних платежів : 06.11.2017. URL : <https://economics.unian.ua/finance/2227164-natsbank-vviv-v-ekspluatatsiyu-novu-sistemu-elektronnih-platejiv.html>.
29. "*Київстару*" дозволили займатися грошовими переказами : 29.11.2017. URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/415717/kyivstaru-dozvolily-zajmatysya-groshovymu-perekazamy>.
30. *Нацбанк* працює над переведенням гривні на блокчейн : 05.12.2017. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/5/631875>.
31. *Блокчейн* покладе край епосі паролів // 04.12.2017. URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/415979/blokchejn-poklade-kraj-eposi-paroliv>.
32. *Компанія IBM* створила найпотужніший квантовий комп'ютер : 11.11.2017. URL: https://espreso.tv/news/2017/11/11/kompaniya_ibm_stvoryla_naipotuzhnishyy_kvantovyuy_kompyuter.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2018.

Avanesova I. Information security in the protection system of financial services consumers.

Background. *The rapid implementation of the information sphere in the modern economy raises important questions regarding the balance of protection of providers and consumers of financial services. Consequently, the notion of information security as an area of knowledge is rapidly becoming important due to the need to counter information threats, including to financial services consumers.*

Analysis of recent studies and publications *has shown that though information security has been researched, an outstanding scientific and practical problem regarding the understanding of the essence of information security of financial services consumers remains.*

The aim of the article is to formulate theoretical basis for the perception of the definition of information security of financial services consumers, investigate the economic essence of the following concepts: information security, informatization, information,

information protection in view of information security of financial services consumers, to justify the postulates of information security of financial services consumers.

Material and methods. In the process of research, methods of comparison, generalization, statistical analysis, and systematization were used.

Results. Definition Information security of financial services consumers is formulated as an information security of the continuous operation of financial assets, taking into account the achievement of an acceptable level of profitability and maintaining the threshold level of risk by the stakeholders of such services. The postulates of information security of consumers of financial services: information security culture and information technologies as part of the postulates of protecting the rights and interests of consumers of financial services "united responsibility" and "formalization" are grounded.

Conclusion. Unlike existing publications, the definition of information security of financial services consumers is formulated for the first time and the interpretation of its postulates such as information security and information technologies is given, which provides the possibility of scientific perception of practical aspects of the modern information sphere.

The presented conceptual provisions require further scientific research in the field of formation of the information security culture of financial services consumers, simultaneously with the development of information technologies, which will provide information security for the continuous circulation of financial assets.

Keywords: information security, consumer of financial services, system of protection of rights and interests of consumers of financial services, united responsibility and formalization postulates, information security culture, information technologies.

REFERENCES

1. *Koncepcija derzhavnoi' polityky u sferi zahystu prav spozhyvachiv na period do 2020 roku.* Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrai'ny vid 29 bereznja 2017 r. № 217-r. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/217-2017-%D1%80/print>.
2. *Shkarlet S. M.* Rol' informacijnoi' komponenty u formuvanni nacional'noi' strategii' rozvytku Ukrai'ny. *Ekonomika Ukrai'ny.* 2015. № 5. S. 17–28.
3. *Saarela K. L., Saari J., Aaltonen M.* The effects of an informational safety campaign in the shipbuilding industry. *Journal of Occupational Accidents*, 1989. URL : <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0376634989900205>.
4. *Kane E. J.* Financial regulation and bank safety nets: an international comparison. Boston College, 2004. URL : <https://www2.bc.edu/edward-kane/FINANCIAL%20REGULATION%20AND%20BANK%20SAFETY%20NETS.pdf>.
5. *Moheeput A.* Financial fragility, systemic risks and informational spillovers: modelling banking contagion as state-contingent change in cross-bank correlation, 2008. URL : <http://wrap.warwick.ac.uk/1363>.
6. *Koval'chuk T. I., Mel'nychuk T. F.* Organizacija roboty u sferi dozvillja: informacijna skladova : monografija. *Nac. un-t biosursiv i pryrodo-korystuvannja Ukrai'ny.* Kyi'v : Lozovyj V. M. [vyd.], 2013. 535 s.
7. *Pjevco G. V.* [ta in.]. Informacijna bezpeka u vojennij sferi: problemy, metodologija, systema zabezpechennja : monografija. Harkiv : Cyfrova drukarnja № 1. 2014. 271 s.
8. *Onoprijenko M. V.* Informatyzacija v konteksti filosof's'ko-metodolo-gichnogo doslidzhennja informatyky : monografija ; NAN Ukrai'ny, Centr doslidzh. nauk.-tehn. potencialu ta istorii' nauky im. G. M. Dobrova. Kyi'v : Sofija-Oranta, 2007. 212 s.
9. *Ustenko A. O.* Informatyzacija upravlinnja vyrobnychymy procesamy : monografija ; Ivano-Frankiv. nac. tehn. un-t nafty i gazu. Ivano-Frankivs'k : Fakel, 2011. 220 s.
10. *Onyshhenko O. S.* [ta in.]. Informatyzacija i modernizacija sociokul'turnoi' sfery suspil'stva: vzajemodija ta rozvytok : monografija ; Nac. akad. nauk Ukrai'ny, Nac. b-ka Ukrai'ny im. V. I. Vernads'kogo. Kyi'v : Nac. b-ka Ukrai'ny im. V. I. Vernads'kogo, 2013. 203 s.

11. *Kononova K. Ju.* Informacijna ekonomika: modeljuvannja evoljucijnyh procesiv : monografija ; Harkiv. nac. un-t im. V. N. Karazina. Harkiv : HNU im. V. N. Karazina, 2015. 310 s.
12. *Shkarlet S. M.* Informacijna ekonomika: metody, modeli ta tehnologija formuvannja : monografija ; Chernig. nac. tehnol. un-t. Chernigiv : ChNTU, 2014. 285 s.
13. *Maslov A. O.* Informacijna ekonomika: stanovlennja, struktura ta teoretychne osmyslennja : monografija. Kyi'v : Agrar Media Grup, 2012. 431 s.
14. *Aleksander M. B.* [ta in.]. Informacijna bezpeka v seredovyshhi bezprovodovyh sensoryh merezh : monografija ; Ternop. nac. tehn. un-t im. Ivana Puljuja. Ternopil' : Vyd-vo TNTU im. Ivana Puljuja, 2016. 157 s.
15. *Nashynec'-Naumova A. Ju.* Informacijna bezpeka: pytannja pravovogo reguljuvannja : monografija ; Kyi'v. un-t im. Borysa Grinchenka. Kyi'v : Gel'vetyka, 2017. 167 s.
16. Konstytucija Ukrai'ni vid 28 cherv. 1996 r. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
17. Pro osnovni zasady zabezpechennja kiberbezpeky Ukrai'ny : Zakon Ukrai'ny vid 5 zhovt. 2017 r. № 2163-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2163-19/print>.
18. *Cymbaljuk V. S., Babins'ka A. V.* Pravove reguljuvannja informacijnoi' bezpeky v Ukrai'ni: problemy teorii' ta praktyky. URL : <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/284-pravove-rehulyuvannya-informatsynoi-bezpeky-v-ukrayini-problemy-teoriyi-ta-praktyky-tsymbaliuk-v-s-babynska-a-v>.
19. Pro Koncepciju Nacional'noi' programy informatyzacii' : Zakon Ukrai'ny vid 4 ljut. 1998 r. № 75/98-VR. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80/page>.
20. Google zapustyla platizhnu systemu Google Pay vid 09.01.2018. URL : <https://economics.unian.ua/other/2337568-google-zapustila-platizhnu-sistemu-google-pay.html>.
21. *Kravec' R.* Cashless economy. Nacional'nyj bank Ukrai'ny. Kyi'v, 26 kvit. 2016. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30432161>.
22. Shhodo zahystu prav ta ohoronjuvanyh zakonom interesiv vkladnykiv : Rishennja Fonda garant. vkladiv fizych. osib vid 26.05.2016 № 825. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0874-16/print>.
23. Pro zahyst informacii' v informacijno-telekomunikacijnyh systemah : Zakon Ukrai'ny vid 5 lyp. 1994 r. № 80/94-VR., zi zmin. ta dopovn. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80/print>.
24. *Consumer Barometr with Google.* URL : <https://www.consumerbarometer.com/en/trending/?countryCode=UA&category=TRN-AGE-55-PLUS>.
25. *The importance of creating a cyber security culture* від 18.04.2017. URL : <http://www.information-age.com/importance-creating-cyber-security-culture-123465778>.
26. *Shkljars'kyj S. M.* Informacijna bezpeka programa ta robocha : programa navch. dyscypliny. Kyi'v : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2017. S. 3–6.
27. Pro mizhbankivs'kyj perekaz koshtiv v Ukrai'ni v nacional'nij valjuti. Instrukcija : Postanova Pravlinnja NBU vid 16.08.2006 № 320, zi zmin. ta dopovn. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06/print>.
28. *Nacbank* vviv v ekspluataciju novu systemu elektronnyh platezhiv : 06.11.2017. URL : <https://economics.unian.ua/finance/2227164-natsbank-vviv-v-ekspluatatsiyu-novu-sistemu-elektronnih-platejiv.html>.
29. *"Kyivstaru"* dozvolily zajmatysja groshovymy perekazamy : 29.11.2017. URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/415717/kyivstaru-dozvolily-zajmatysya-groshovymy-perekazamy>.
30. *Nacbank* pracjuje nad perevedennjam gryvni na blokchejn : 05.12.2017. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/5/631875>.
31. *Blokchejn* poklade kraj eposi paroliv // 04.12.2017. URL : <https://news.finance.ua/ua/news/-/415979/blokchejn-poklade-kraj-eposi-paroliv>.
32. *Kompanija IBM* stvorila najpotuzhnishyj kvantovyj komp'juter : 11.11.2017. URL : https://espreso.tv/news/2017/11/11/kompaniya_ibm_stvorila_najpotuzhnishyy_kvantovyy_kompyuter.